

איתן גדליזון ז"ל – ארבע שנים למותו

בחדשים האחרונים אני אוספת חומרים לכתיבת ספר לזכרו של איתן גדליזון. לפני שבועיים ראיינתי את פרופסור מולי להד (בשבילנו – מולי). הריאיון הזה שיקף דברים ששמעתי מעשרות המרואיינים שראיינתי לפניו, ויש בהם עוד ערך מוסף.

תמר וולפין

עוד לפני שהכרתי אותו, ראיתי את איתן בשדה התעופה, כשעוד היה בחברה להגנת הטבע, מין דמות ציורית כזאת שאנשים תמיד מדברים אליו, אני לא ידעתי מי זה, אבל ראיתי אדם חביב, מאד ידידותי שמדבר עם חלק מהאנשים. אבל ההכרות אתו הייתה כשהוא נכנס לתל-חי, לפני כן לא היה לי שום קשר ממשי אתו. די מהר ראיתי בן אדם שהוא אחר. הוא חושב מחוץ לקופסה והוא יודע טוב מאד לפשר, לחשוב בצורה אנושית, ולכן התאים מאד לתפקיד של הפרוייקטור למיזוג המכללות, שהיה התפקיד הראשון שלו במכללה.

הניהול שלו היה מה שנקרא באנגלית MANAGING BY WALKING AROUND הוא לא ישב במשרד, אולי זה בא לו מהטבע, הוא ניהל תוך כדי שהוא התנועע במכללה. הוא לא היה מנהל שהתיישב בחדר שלו, ושם הגעת לחדר שלו והדלת הייתה פתוחה או סגורה, או שהוזמנת אליו, אתה היית רואה אותו. דרך הניהול הזאת עזרה לו גם בתפקיד של מיזוג המכללות, לגשר על המהומות הפנימיות והלא פנימיות שהיו לאנשים בהקשר למעבר הזה. צריך לזכור שלאנשים הייתה נאמנות מאד מאד חזקה לתל חי ההיסטורית, המכללה האזורית המכללה הקיבוצית. היו אפילו אנשים שלא רצו בכלל לעשות את האיחוד הזה, אלא להמשיך באותה הרוח של המכללה האזורית שהייתה. דווקא נועם ההליכות שלו, והעובדה שהוא הצליח להעביר מסר, שהרוח לא תעלם

למרות שעושים מבנה ארגוני חדש, מאד מאד עזרו במהלך הזה, ומעבר לכל - נתנו תחושה שיש כאן מנהיגות ושקיפות.

ההיכרות הכי צמודה שלי אתו הייתה דווקא בפרויקט שהוא, לכאורה, לא חשוב, אבל הוא מאד חשוב, למרות שהוא לא היה במיינסטרים של המכללה: היזמה המשותפת שלנו להקים שלוחה של דרמה-תרפיה בכפר מע'ר. יום אחד מגיעה אלי גברת בשם נוהא באדר, ומספרת לי שיש להם מבנה ויש בו מכללה פרטית, והם כבר מקיימים בשיתוף עם המכון לאומנויות של תל חי קורס למדריכים לציור ולאמנות, והיא רוצה, בנוסף לכך, גם להתחיל משהו יותר אקדמי. היא הייתה קודם אצל איתן והוא מאד מאד התלהב והוא הפנה אותה אלי. הפרויקט הזה עלה בקנה אחד עם החזון שלו של יחסי ערבים ויהודים, וגשר בין אנשים: במקום גשר פוליטי, גשר אנושי. הוא היה מעורב בזה באופן יוצא דופן, למרות שבעצם זה לא היה בתוך המכללה, זה לא בתוך הקמפוס, זה אפילו לא היה בתוך הלימודים האקדמיים. יצאנו לדרך הזאת ביחד. היה לנו בתוך מע'ר בית ספר להכשרת מטפלים בדרמה-תרפיה, ואחר כך גם טיפול באומנות. כחלק מהחזון שלו, הוא היה אומר: "דברים מיוחדים לא סוגרים ולא נותנים להם לדעוך". בהמשך הוא גם סייע לי לפתוח את השלוחה לדרמה תרפיה באוניברסיטת תל-אביב. זה התחום היחיד שבו תל חי עשתה לעצמה שלוחות, אחת במע'ר ואחת בתל-אביב. גם השלוחה בתל-אביב עברה מחלות ילדות כי מאד קשה לנהל דברים כשהם אינם מתקיימים בקמפוס אחד. אבל איתן היה נוסע אתי, הוא נסע לפגוש את הסטודנטים, אחת לכמה חדשים הוא היה בא לשוחח אתם לשמוע איך זה בשבילם, ומה מציק להם. באמת, בתוך סדר היום שלו, כשלכאורה הוא לא היה צריך להתעסק עם לימודי חוץ, ובעיקר לא עם לימודי חוץ שהם חוץ-קמפוס. הוא אמר לי: "בוא נקים תשתית, כך שכשנפתח את מסלול ה-MA בדרמה תרפיה, יהיו לנו סטודנטים בוגרי BA, שיזינו את לימודי התואר השני. את זה הוא אמר ב-2005, זה לקח עוד שבע שנים, עד השנה, ב-2012, שפתחנו את ה-MA. אבל ב-2005 הוא כבר דבר אתי על מה יהיה כשנפתח את לימודי התואר השני... החזון, היזמה והחלוציות והיכולת להתלהב מאנשים ומרעיונות חדשים ולא רק ללכת בתלם, היו באופי שלו.

המפגשים שלי עם איתן היו בהקשרים של "מחוץ לקופסה", גם אני עצמי הייתי אז יותר "מחוץ לקופסה" בתל-חי, לא כל כך לימדתי בלימודי הליבה, רק לימדתי בדרמה-תרפיה. לא פעם הוא היה מזמין אותי לדבר אתי על דברים הקשורים בפסיכולוגיה של אנשים, שהיו במצוקה או כשהיו משברים שצריך לנהל. לא הוזמנתי בתור מישהו שיש לו תפקיד במכללה, אלא בתור מישהו שהוא רצה לדבר אתו, מישהו שהוא גם בפנים וגם בחוץ.

- על מה למשל דברתם?

- היה איזה מקרה של עובדת שהייתה חולה מאד, ולא כל כך רצתה סיוע. איתן התייעץ אתי על איך לסייע לה, דברתי אתו וייעצתי לו, אבל הוא זה שנתן את הסיוע.

-סיוע כספי?

-היה גם סיוע כספי וגם סיוע רוחני נפשי חברתי. לאו דווקא סיוע כספי, אם כי לסיוע הכספי הם מצאו דרך מאד יפה, שאני מבין שהיום היא אסורה, אבל פעם עוד אפשר היה להתרים אנשי סגל. הוא רצה לדעת איך לדבר עם המשפחה, והוא ביקר שם. איתן ראה את תפקידו כמנהיג, וזה אולי מה ששונה ממנהלים בכלל. מנהלים לא רואים את עצמם כמנהיגים, אלא כאנשי מקצוע. הוא היה מאד מקצועי, אך הוא הצליח ברוח המנהיגות לאמר לאנשים, שמותר לחלום גם מעבר לקופסה ומעבר לריבועים. לפעמים הוא גם השאיר "קצוות פרופים" (LOOSE ENDS), לא מפני שהוא חשב שאין לזה סיכוי, הוא חשב שאולי כרגע אין לזה סיכוי אבל אנחנו נדחוף את הרעיון, ניתן לאנשים צ'אנס. למשל, המכון לאמנויות שאנחנו היינו שייכים אליו, היה די מקרטע, אבל זה לא הפריע לו לחשוב על משהו חדש. כמו הנושא של היין, או של לימודי שמן זית.

העניין היחיד שהיו אתו ממש חילוקי דעות היה השיגעון שלו להקים חברה של תכנה.¹ אמנם זה לא היה ממש בתחום שלי, אך אני ראיתי מיד שאנחנו הולכים ליפול, לאו דווקא מפני שאני מבין בזה, אני בן אדם פשוט בתחום הזה, ואני אומר תמיד, "שכנראה למה שכולם קונים יש איזושהי איכות". איתן התעקש על זה, וגם זה נובע מהמקום שהוא ראה מחוץ לקופסה. זה בטח היה "פלופ" כלכלי לתל-חי, אבל זה לא חשוב, זה מראה שהבן אדם הזה רצה שתל חי לא תעסוק רק ב-CUT AND PASTE- של כל מה שאפשר למצוא במרכז. זה חזון, זו מנהיגות, זה להגיד לכולם שאם אנחנו רוצים למשוך מישור לכאן אנחנו צריכים לעשות משהו ייחודי. לכן ממשיך להתקיים המכון לאומנויות, וגם המקום הזה בו אנו יושבים², למרות שזה חוץ אקדמי. וכך גם הצלחנו להקים את מכון המחקר המשותף לנו ולתל-חי, לפני שנתיים, זמן רב אחרי שאיתן כבר מת, אבל הוא יחד אתי ועם חיים גורן ועם זכי ברק ובהמשך עם יונה חן, הצלחנו לקדם גם את הרעיון המשותף הזה. כשבא רעיון הוא אמר "שימו אותו על השולחן". בירוקרטיה לא הייתה בשבילו משהו שבגללו מורידים דברים מהשולחן, קודם כל בואו נדון על זה.

¹ איתן "קנה" את הרעיון של איש המחשבים של המכללה, שהמכללה יכולה לבנות תכנה מיוחדת לניהול מוסד אקדמי, שתהיה טובה יותר ממה שמצוי בשוק, ושכשזה יצליח, התכנה תימכר בכל העולם, ותפרסם את תל-חי ברבים. בסופו של דבר הרעיון נגנז, לאחר הרבה תלאות וחילוקי דעות – ת.ו.
² הראיון התקיים במכון "משאבים" שהקים ומוביל פרופ' מולי להד

התקופה שבמהלכה היה לי אתו הרבה קשר הייתה אחרי האירוע "הלבבי" הדרמטי שהוא עבר, כשהוא כמעט הלך לעולמו. הגעתי אליו הרבה למחלקת השיקום, בכל מיני שעות, היה לי אז פרוייקט גדול בתל-השומר, והייתי בא לבקר אצלו. אותי הדהימו המסקנות שהוא הסיק מהאירוע הזה. בדרך כלל אנשים נעשים פחדנים, ואומרים לעצמם: עכשיו אני פחות אתנסה, אני אלך יותר בתלם. זה היה במלחמת לבנון השנייה, וכשהוא חזר הביתה הייתי בא אליו לשיחות על איך ממשיכים לנהל את המכללה בתוך המלחמה, איך עושים, ואיך תומכים בסטודנטים שהם בלחץ, אני זוכר שהוא היה בבית, לא מפני שאיתן לא יוצא לשטח, אלא מפני שהוא היה עדיין בתהליך השיקום. ואז הוא דיבר אתי על כך שהוא רוצה לחזור לטיסה. ואני אומר לו: "איתן, למה אתה רוצה כך להמשיך להסתכן, תראה, כבר קבלת עכשיו פגישה עם הקב"ה, איפשהו בכביש 6, והחלטת שאתה לא הולך אליו". והוא אמר לי: "תראה, מולי, אין לי חיים בלי זה. אם אני לא אעשה את הדברים שמלהיבים אותי, ועושים לי ברק בעיניים, ושנותנים גם לנשמה לחיות, אין טעם לחיות. אם אני הולך עכשיו להיות נכה, חולה לב שכל מה שאכפת לו זה הכדורים שלו, והמדדים שלו, והוא מבלה בין הבית ובין המרפאה, ממש לא אכפת לי, אני לא רוצה לחיות חיים כאלה". ואחר כך כל פעם הוא היה מדווח לי: "הנה התקדמתי עוד שלב לחידוש הרישיון, ועוד שלב". ואני כל הזמן אומר לעצמי (כבר הפסקתי להגיד את זה לו עצמו, כי הבנתי שזה לא יועיל), אבל מידי פעם תקעתי לו את האמירה על הפגישה עם מלאך המוות על הכביש בדרך מצפת, והוא היה אומר לי: "מולי אם אני צריך למות, אני רוצה למות במשהו שאני ארגיש שאני עושה. אני לא רוצה להפוך לחולה כרוני". זאת הייתה הבחירה שלו. אז עוד לא הייתה הטכנולוגיה של הסמארטפונים, אבל כל פעם אחרי טיסה הוא היה שולח לנו תמונות כשהוא ירד מטיסה "היום הייתי שם והייתי שם". בתור מי שעוסק הרבה מאד בתחום של התאוששות והחלמה, אמרתי לעצמי, שהבן אדם החליט שהוא חוגג את החיים, הוא לא מתכוון להיכנע להם. לבן שלי, תום, יש סיסמא: "החיים הם המסיבה הכי גדולה שהוזמנתי אליה". וזה כל כך התאים לאיתן. להחליט שעכשיו אני לא נכה. נכון, יש מגבלות, אבל כל הזמן לחתור לכך, שלא להפוך להיות נכה. ואכן תוך זמן קצר הוא חזר למכללה. מיד אחרי המלחמה, הייתה תנופת עשייה אדירה, (נכון ששפכו עלינו אז הרבה כסף...), לא עבר שבוע שהוא לא הזמין אותי לספר לתורמים על ההתמודדות של התושבים, וכמובן החזון הזה של משולש הפיתוח: מחקר, אקדמיה ותעשייה, הבן אדם היה נראה כך, שאף אחד לא יכול היה לזכור שלא מזמן הוא היה בדרך לפגישה עם הקב"ה. וזה אמר לי שהוא היה שייך לסוג האנשים בעלי החוסן, אנשים שנפלים, מתאוששים, ומסתכלים קדימה, ולא כל הזמן אחורה.

-דברתם על המשפחה שלו?

הוא התגאה תמיד לספר על שחר. כשהוא היה חוזר מתחרויות שלה הוא היה מספר ומראה תמונות. תמיד ידענו, שאם יש משהו שקשור לשחר, למשל תחרות, הוא מודיע שעכשיו עוצרים את הישיבה, כי הוא צריך לנסוע. הבחירה הזאת הייתה לי מאד מאד ברורה, הטלפון תמיד היה פתוח בשבילה, אפילו באמצע ישיבות.

אבל חוץ מזה, השיחות שלנו היו בעיקר על חזון, על העבודה במכללה ועל אנשים. הוא היה איש של אנשים, אבל גם איש מאד מאד מעשי.

כשהוא נפצע, היה לי מאד מאד קשה. בהתחלה עוד שלחתי לו מסרון, כי עוד לא הבנתי כמה זה חמור, שלחתי לו משהו, איזו עצה, על סמך השיחות שהיו לנו, כמובן שעל זה הוא כבר לא ענה.

כמו רבים אחרים גם אני הייתי משוכנע שעם הנפש הזאת שלו, הוא יתגבר, אבל ייתכן שבתוך תוכו הוא הבין שהפעם הוא יישאר נכה. וזה לא היה בתכנית שלו. אולי זה נשמע מוזר, אבל אני חושב שאנשים יכולים להחליט מתי הם רוצים להמשיך ומתי הם לא רוצים להמשיך, וכנראה שבאיזה מקום, הוא הבין, שאחרי הפציעה הזו, זה כבר לא יהיה זה. אני יודע שאנשים ברמות מאד עמוקות של הנפש שלהם, גם אם הם מורדמים, אנשים יודעים. הגוף יודע, הנשמה יודעת. וזה מעבר לרפואה.

ביום שאיתן נפטר אספנו את העובדים במכללה, יחד עם זקי ועם שמואל שמאי (פרופסור זקי ברק נשיא המכללה ופרופסור שמואל שמאי סגן הנשיא – ת.ו.). אספנו אותם באודיטוריום. אני זוכר את העובדים המנהליים. הם פשוט דברו על הבן אדם שהיה בא ומתיישב אצלם במשרד, לא בשביל לעשות להם ביקורת פתע, רק לשבת לשמוע מה קורה, מה הולך ומה בבית. הם הרגישו אבדן של בן משפחה. הם דברו בצורה מדהימה במשך שעה וחצי. האנשים היו בהלם. גם הם פיתחו אמונה שהוא יצא מזה, שלאיתן יש כוחות יוצאים מן הכלל. וזה נכון היה לגבי הכוחות הנפשיים שלו. לא היה אחד שלא חשב שהוא יצא מזה. וכן, אני מתגעגע לחיוך, לחיבוק לצחוק לטבעיות שלו, ול"מענטש", בלי כחל וסרק.

תמר